

تبارشناسی تهدیدهای نرم اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران^۱

نویسنده: دکتر الله‌مراد سیف^۲

تاریخ دریافت: ۸۸/۸/۱۰

تاریخ پذیرش نهایی: ۸۸/۹/۱۰

فصلنامه مطالعات بسیج، سال دوازدهم، شماره ۴۴، پاییز ۱۳۸۸

چکیده

ضرورت‌های ناشی از توسعه، امکان فعال‌سازی تهدیدهای نرم را فراهم کرده است. در سؤال اصلی این تحقیق، چیستی تهدیدهای نرم اقتصادی و در سؤالات فرعی؛ چگونگی، زمینه‌ها، ابزارها و اهداف تهدیدهای مذکور مورد پرسش قرار گرفته و پس از مرور ادبیات، چارچوب مفهومی تحقیق با محوریت عناصر سه‌گانه دولت، مردم و نخبگان، جمع‌بندی شده است.

در این مقاله، تحلیل محتوای بیانات حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری(دام‌عزه) به عنوان روش‌شناسی خاص تهدیدهای نرم اقتصادی علیه ج.ا.ایران انتخاب شده است. نتایج نشانه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی در قالب مفاهیم نه‌گانه، شامل الگوی توسعه و رفتار کارگزاران، الگوی مصرف و باورها و ارزشها، خودباوری و نوآوری، مفهوم انسجام ملی، مفهوم اعتماد ملی (در حوزه رابطه دولت و مردم) و بالاخره، مفهوم هویت ملی، به عنوان زمینه‌های تهدیدهای نرم اقتصادی مشخص شده است. بر اساس این نتایج، الگوی توسعه، بیشترین زمینه را برای شکل‌گیری تهدیدهای نرم اقتصادی دارد. در نتیجه‌گیری، پاسخ سؤالات تحقیق شامل زمینه‌ها، ابزارها و اهداف تهدیدهای نرم اقتصادی در قالب مفاهیم نه‌گانه ارائه شده و در نهایت، مدل مفهومی تهدیدهای نرم اقتصادی علیه ج.ا.ایران ارائه شده است.

واژگان کلیدی:

تهدید نرم، تهدید نرم اقتصادی، ابزار تهدید نرم اقتصادی، اهداف تهدید نرم اقتصادی.

۱. مقاله حاضر برگرفته از طرح تحقیقاتی است با همین عنوان که در مرکز مطالعات پژوهشکده تحقیقات و مطالعات بسیج به اجرا در آمده است.

۲. دانشیار دانشگاه امام حسین(ع)، Email: dr_a_seif@yahoo.com

مقدمه

از جمله راهبردهای استعماری آمریکایی در عصر حاضر، الگوی «تغییرات تدریجی - فروپاشی» نام گرفته است (حسینی، ۱۳۸۳، ص ۱۷). الزامات ناشی از توسعه نیز امکان فعال‌سازی تهدیدهای نرم اقتصادی را علیه جمهوری اسلامی ایران از طریق تحمیل الگوهای فکری، فرهنگی و هنجاری فراهم کرده و جهانی شدن ارتباطات و اطلاعات و نفوذ روزافزون سازمانهای غیر دولتی فراملی و فراملی نیز مشکل را پیچیده‌تر، عمیق‌تر و مقابله با آن را دشوارتر کرده است.

انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب فرهنگی و مبتنی بر قدرت مردمی است؛ لذا بدیهی است صدمه دیدن اندیشه، فرهنگ و حمایت‌های مردمی، بزرگ‌ترین تهدید علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی خواهد بود. این در حالی است که تهدیدهای نرم اقتصادی دقیقاً این مواضع را هدف گرفته است. جهانی شدن نیز با وجود آنکه فرصتهایی را برای جمهوری اسلامی ایران فراهم آورده، اما فرصتهایی را نیز برای دشمنان انقلاب از طریق تهدیدهای نرم اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران فراهم کرده است. نتیجه آنکه، چنین وضعیتی ضرورت مواجهه با تهدید نرم اقتصادی را دوچندان کرده است. با این حال، هنوز مفهوم‌شناسی کاملی از مبحث تهدیدهای نرم اقتصادی انجام نشده و مؤلفه‌ها و ابعاد آن مورد پژوهش و تحقیق علمی قرار ننگرفته است. در این مقاله تلاش خواهیم کرد نتایج پژوهش انجام گرفته توسط نویسندگان در زمینه تبارشناسی تهدیدهای نرم اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف دستیابی به مؤلفه‌ها و مدل مفهومی مربوط، معرفی شود. سؤال محوری این مقاله ماهیت تهدیدهای نرم اقتصادی است که در قالب سؤالات فرعی چهارگانه شامل چیستی و چگونگی شکل‌گیری، زمینه‌های اصلی، ابزارها و نیز اهداف تهدیدهای نرم اقتصادی پی‌جویی خواهد شد.

مبانی نظری

تهدید، مفهومی انتزاعی است که در هم تنیدگی عمیقی با مفهوم امنیت ملی دارد. تهدیدهای امنیت ملی را می‌بایست از تهدیدهای روزمره حاصل کارهای عادی زندگی

در جو رقابت آمیز بین المللی تفکیک کرد. تعریف دقیق از تهدید به دلیل چند وجهی بودن و ارتباط آن با امنیت ملی، منافع ملی، اهداف و راهبرد ملی، پیچیده و مشکل است. به دلیل انتزاعی بودن مفهوم تهدید، تعریف تصمیم گیرندگان و مردم هر کشور از امنیت ملی، بر درک آنها از تهدید تأثیر دارد. همچنین عوامل متعددی بر ادراک از تهدید مؤثر است. (درویشی سه تالابی، ۱۳۷۴، ص ۱۴۵)

تهدید نرم نیز همانند خیلی از مفاهیم دیگر، ویژگی‌هایی دارد که به ابزارها و اهداف مورد هجوم در تهدید نرم مربوط می‌شود. از جمله: تهدید نرم در شرایطی شکل می‌گیرد که کسانی که به آن تن در می‌دهند اساساً احساس و ادراک تهدید از آن نداشته باشند (کالبرایت، ۱۳۷۱). همچنین: تهدید نرم در مراحل تکوین به دلیل ماهیت ذهنی و انتزاعی آن چندان جلب توجه نمی‌کند و بر این اساس، تهدید نرم به صورت خفته و مستور پیشروی می‌کند (فروغی‌نیا، بی‌تا). بر اساس آنچه گفته شد، تهدید نرم را می‌توان هر گونه اقدام غیر خشونت آمیزی دانست که ارزشها و هنجارها را مورد هجوم قرار می‌دهد و در حد نهایی، منجر به تغییر در الگوهای رفتاری و خلق الگوهای جدیدی می‌شود که با الگوهای رفتاری نظام حاکم تعارض دارند (آذر و مون، ۱۳۷۹، ص ۱۲۲-۱۲۱). در این تعریف، دو واژه «الگوهای رفتاری» و «غیر خشونت آمیز» نیز نیاز به تعریف دارند تا بر اساس آن، تعریف تهدید نرم به وضوح مشخص شود.

الگوی رفتاری: به مجموعه‌ای نظام یافته از رفتار گفته می‌شود. در تفسیر و تشریح این تعریف می‌توان آن را مجموعه‌ای از اقدامات عملی و گفتاری اقتصادی دانست که در چارچوب یک هدف خاص یا موضوع مشخص، از سوی بازیگری مشخص خود را به نمایش گذاشته و اهداف خود را تعقیب می‌کند.

غیر خشونت آمیز: به اقدامات گفتاری و عملی گفته می‌شود که از جهت فنون، ابزار، اشکال و واژه‌ها، متکی به روشهای القا یا اقناع همچون: فریب، عملیات روانی، تبلیغ، ترویج، آموزش، پیامهای دیداری و شنیداری، اینترنت و بسته‌های نرم‌افزاری است. (آر.بی آستر، ۱۳۷۹، ص ۵۵-۱۷)

اگر چه تهدید نرم نیز همانند تهدید سخت در ابعاد مختلفی می‌تواند شکل گیرد؛ با وجود این، تجلی و نمود آن در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بیشتر است. تهدید نرم در حوزه اقتصادی، هر گونه اقدام رسانه‌ای، فرهنگی و تبلیغی از جانب دشمن است که عدم توانایی دولت را در تأمین نیازها و رفاه اقتصادی مردم القا کند و نیز اقداماتی است که الگوی توسعه غیر بومی را حاکم ساخته یا فرهنگ حاکم بر اقتصاد را به گونه‌ای مغایر با مبانی ارزشی تغییر دهد یا موجب رسوخ نظریه‌های جدید اقتصادی مبتنی بر لیبرالیسم شود. همانند آنچه در خصوص امنیت نرم گفته شده است، «حکومت»، «جامعه مدنی» و «شهروند»، سه بازیگر اصلی در تهدیدهای نرم اقتصادی هستند. جامعه مدنی به مجموعه احزاب، سازمانهای غیر دولتی و تشکلهای صنفی و سیاسی گفته می‌شود که به صورت سازماندهی شده واسطه میان مردم و دولت هستند.

تهدید نرم اقتصادی در عصر حاضر در قالب استعمار فرانو در صحنه جهانی ظاهر شده است. همان طور که می‌دانیم، استعمار و سلطه‌گری در پانصد سال گذشته، متناسب با شرایط زمانی و توسعه علمی و فنی، سه دوره متفاوت را پشت سر گذاشته است. در اوایل قرن بیستم، استعمار کهن جای خود را به استعمار نو داد و امپریالیسم شکل گرفت. استعمار نو نیز در اوایل قرن بیست و یکم، جای خود را به استعمار فرانو سپرد. استعمار فرانو زمینه‌ساز و بستر مهم شکل‌گیری تهدیدهای نرم اقتصادی در کشورهای هدف و بر جهانی‌سازی اقتصاد، فرهنگ و هویت، پایه‌گذاری شده است. برنامه‌ریزی برای ایجاد ساختارهای لازم، به منظور استحاله نامحسوس و تبدیل کارگزاران سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، آموزشی و امنیتی کشورهای دیگر به عامل پیش‌برنده اهداف و برنامه‌های غرب، مهم‌ترین ویژگی استعمار فرانو است. استعمار فرانو بر مبنای سلطه‌گری نامریی پایه‌گذاری شده و تخریب هویت‌های فردی و ملی از طریق یکسان‌سازی فرهنگی و جهانی‌سازی اقتصاد و فرهنگ با ادغام بنگاههای بزرگ در یکدیگر، از ابزارهای آن است. سست کردن پایه‌های وحدت ملی، تشدید اختلافات داخلی، بی‌تفاوت ساختن مردم نسبت به فرهنگ و هویت ملی و

خیرخواه جلوه دادن استعمارگران در افکار عمومی، از مهم‌ترین محورهای القایی استعمار فرانو است (واعظی، ۱۳۸۷، ص ۶۲-۶۱). امروزه مخالفان امپریالیسم، جهانی شدن را در جهت استعمار فرانو تلقی می‌کنند و هدف آن را استیلای همه‌جانبه بازیگران قدرتمند جهانی بر دیگران می‌دانند. (امیدی، ۱۳۸۷، ص ۲۲)

از جمله مفاهیم کاملاً مرتبط با تهیدیدهای نرم اقتصادی، موضوع الگوی توسعه است. اندیشه نوسازی نیز از منظر تهیدیدهای نرم اقتصادی با مفهوم توسعه، مشترکات تاریخی زیادی دارد. از جمله اینکه آنها هر دو روندهایی دردناک و محنت‌زا هستند که با استثمار، امپریالیسم، آسیبه‌های اجتماعی قابل توجه، دوگانگی بین‌المللی و نیز دوگانگی در درون ملل همراه بوده‌اند. (دیوب، ۱۳۸۶، ص ۱۸-۱۷)

شکاف بین وعده و عمل نوسازی و توسعه، طی سه دهه گذشته، ناامیدی شدیدی را دامن زده که به نوبه خود به درون‌نگری و خودیابی منجر شده است. در عین حال، هنوز رهیافت مناسب و پایداری به چشم نمی‌خورد (همان، ص ۱۸). نظریه توسعه به مجموعه‌ای نامنسجم از رهیافتهای مخالف هم تبدیل شده و تنوع و گوناگونی موقعیتهای جهان سوم نیز علوم اجتماعی و از جمله مباحث توسعه را به چالش کشیده است. نظریه توسعه که یک پدیده پس از جنگ بود، ماهیتاً به طور ضمنی هنجاری است، اما تنها در دهه ۱۹۷۰ به طور صریح و روشن هنجاری شد. این معمولاً همان چیزی است که به عنوان هنجارگرایی^۱ مورد اشاره قرار می‌گیرد. (هنته، ۱۳۸۸، ص ۳۱۲-۳۱۱)

تفکر توسعه بدیل با جهت‌گیری به سوی نیازهای مادی و غیر مادی، بومی، خوداتکا، از نظر بوم‌شناختی سالم و بی‌خطر، مدیریت خودگردان و مشارکت در تصمیم‌گیری، راه جدیدی را پیش آورده است (همان، ص ۲۱۱). با این حال، در دنیای واقعی هیچ کشوری وجود ندارد که کاملاً مستقل و خود اتکا باشد، بلکه گونه‌های مختلفی از وابستگی، هم در نوع و هم در درجه وجود دارد. این واقعیت، اغلب به عنوان وابستگی متقابل توصیف شده است؛ مفهومی که خود در معرض تفسیرهای مختلف قرار دارد. در مجموع،

1. Normativism

وابستگی متقابل، نوآوری مفهومی مبهمی است که سودمندی نظری نسبتاً محدودی دارد (همان، ص ۱۶۱-۱۶۰). نظریه خوداتکایی نیز به یک راهبرد توسعه دلالت دارد که آگاهانه برای ارتقای نوع خاصی از توسعه اتخاذ شده است. این امر در برگیرنده قطع پیوندها (قطع وابستگی) به سیستم بزرگ‌تر، تقسیم کار به منظور اجتناب از خوداتکایی تحمیلی و یافتن چیزی بهتر از خودبسندگی است (همان، ص ۲۳۴). خوداتکایی ملی بر منافع متقابل حاصل از تجارت و همکاری و یک توزیع مجدد عادلانه‌تر منابع تأمین‌کننده نیازهای اساسی دلالت دارد که وابستگی به قدرتهای خارجی را که می‌تواند تبدیل به فشار سیاسی شود، رد می‌کند. (همان، ص ۲۳۵)

در مجموع، علوم اجتماعی غربی کمتر از آنچه به طور معمول توسط سنگربانان عقل و دانایی متعارف ادعا می‌شود، عام و همگانی هستند. فرایند بومی‌سازی علوم اجتماعی در جوامع غیر غربی حاکی از نوعی رهایی و آزادسازی فکری و نیز ارزیابی مجدد بنیادی الگوی غربی است. این امر به نوبه خود، سبب ظهور ایستاری خودسنجانه‌تر در میان بسیاری از محققان غربی شده که به واسطه مسائل توسعه در حال ظهور، در خود کشورهای صنعتی بیشتر تقویت شده است. (همان، ص ۳۲۰)

در کشورهای توسعه‌یافته با ثروت و وفور حاصل از نرخهای اعجاب‌آور بالای رشد GNP، همه چیز به خوبی پیش نرفته است. ناتوانی آنها در حل تناقضات درونی جامعه، ناهماهنگی و عدم تعامل رقت‌انگیز است. حفره‌های فقر مزمن پابرجا هستند. خشونت همچنان رو به افزایش است و تخریب ارزشهای اخلاقی دیگر بیش از این موجب تنفر و انزجار نمی‌شود. فساد، یک شیوه زندگی شده و در حال عقلانی شدن است (دیوب، ۱۳۸۶، ص ۲۷). در جهان سوم نیز برنامه‌ریزی توسعه همچنان به نفع نخبگان است. بخش عمده‌ای از فعالیت توسعه، همچنان به نفع اقلیت متمکن کوچکی سنگینی می‌کند. اهداف و فرایندهای برنامه‌ریزی همچنان تقلیدی و برون‌زا و لذا، فاقد جهت‌گیری صحیح هستند. (همان، ص ۱۱۳)

از جمله سیاستهایی که در دهه‌های پایانی قرن بیستم به ویژه برای کشورهای در حال

گذار، مقبولیتی فراگیر پیدا کرد، سیاستهای تعدیل اقتصادی در قالب الگوهای توسعه بود. کشورهایی که برنامه‌های توسعه اقتصادی را در دستور کار خود قرار داده‌اند، عموماً با ناپایداری و بی‌ثباتی سیاسی روبه‌رو شده‌اند (مصلی‌نژاد، ۱۳۸۴، ص ۱۲). از جمله آفتهای دیگر فرایند توسعه در کشورهای به اصطلاح در حال گذار که در عمل مشاهده شده، گسترش پدیده فساد اقتصادی است. اگر چه همه می‌پذیرند که هدف اساسی توسعه، انسانها هستند و برنامه‌های توسعه برای بهبود فضای زندگی مردم تنظیم می‌شوند، اما بسیار دیده شده است که در عمل، مردم فراموش می‌شوند و از این طریق، نظام حاکم با مشکل بحران مشروعیت روبه‌رو می‌شود (همان، ص ۳۰). سیاست آزادسازی اقتصادی و همچنین اجرای سیاست تعدیل، مخاطرات و مشکلات خاصی را برای کشورها ایجاد می‌کند. از نظر اجتماعی، رشد اقتصادی به تنهایی کافی نیست. هنوز راه حلی برای مسئله نابرابری پیدا نشده و سیاست تعدیل در بسیاری از کشورها منجر به گسترش فقر و نابرابری شده است. طبقه متوسط بیش از سایر طبقات می‌بایست هزینه‌های ناشی از افزایش تورم را پرداخت کنند. از سوی دیگر، خصوصی‌سازی منجر به افزایش تولید نشده، بلکه در نتیجه آن، مکانیزم توزیع ثروت تغییر پیدا کرده و گروههای اجتماعی جدیدی به موقعیت اقتصادی نایل شده‌اند. (همان، ص ۳۱)

در ایران نیز ساختار اقتصادی در دوران توسعه اقتصادی، زمینه را برای افزایش فساد فراهم آورد. در روند خصوصی‌سازی، بخش عمده‌ای از امکانات دولتی در اختیار گروههای جدید قرار گرفت (همان، ص ۲۲-۲۳). افزایش روزافزون تورم و گسترش بیکاری، ناتوانی دولت در حل بحران توزیع درآمدها، گسترش فقر و محرومیت، رشد مقطعی تولید ناخالص ملی و کاهش سرمایه‌گذاری، ناکارآمدی سیاست صنعتی را افزایش داد (همان، ص ۵۹). بعد از سال ۱۳۶۸ که حرکت تغییر ارزشها از ابعاد مختلف صورت گرفت، ابتدا ارزشهای مذهبی تضعیف و آثار جنگ زدوده و همزمان و به موازات آن، ارزشهای قشر بالا و مادی تقویت شدند؛ تا حدی که ارزشهای مادی، ارزشهای انقلابی - مذهبی را تهدید و گاه به نظر می‌رسد بر آنها غلبه کردند. (رفیع‌پور، ۱۳۸۷، ص ۲۵۶)

چارچوب مفهومی تحقیق

نشانه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی در ج.ا.ایران مستلزم دو کار عمده است: نخست اینکه، با مطالعه ارزشها و آرمانهای اقتصادی نظام ج.ا.ایران می‌باید وضعیت مطلوب، ترسیم و آنچه باید در پی وقوع انقلاب اسلامی در این کشور پدیدار می‌شد مشخص شود. این مرحله به شناخت هدف می‌انجامد که خود بهترین معیار ارزیابی برای مقایسه با وضعیت موجود است. نقطه آغاز بررسی، جایگاه انسان در جهان‌بینی اسلامی و نیز هدف آفرینش انسان است؛ زیرا در نگرش اسلامی؛ انسان، محور خلقت و انسان کامل، هدف خلقت است. فلسفه تشکیل حکومت در اسلام و جایگاه حکومت اسلامی و هدف اساسی حکومت اسلامی که معنویت و عدالت است، نقشه راه حرکت کلی جامعه اسلامی را که همان راه انبیای الهی در طول تاریخ بوده است ترسیم می‌کند.

کار دوم، آسیب‌شناسی وضعیت موجود است. با عنایت به اینکه بازیگران تهدیدهای نرم شامل عناصر سه‌گانه دولت، مردم و جامعه مدنی می‌باشند، مطالعه وضعیت فعلی هر یک از عناصر سه‌گانه دولت، مردم و نخبگان در ج.ا.ایران، جهت نشانه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی علیه کشورمان لازم خواهد بود.

عنصر اول در مطالعه تهدیدهای نرم اقتصادی، «دولت» است. سؤال اساسی در اینجا این است که دولت چه جایگاهی در شکل‌گیری تهدیدهای نرم اقتصادی می‌تواند داشته باشد؟ از آنجا که دولت از یک جهت، خود می‌تواند هدف تهدیدهای نرم و از جهت دیگر، عامل آن باشد؛ بررسی هر یک از این دو جهت ضروری است. آنچه دولت را در نقش هدف تهدیدهای نرم قرار می‌دهد، به ایدئولوژی دولت برمی‌گردد. شاخص‌ترین نمود ایدئولوژی دولت در عرصه اقتصاد در هر نظام سیاسی، الگوی توسعه است. الگوی توسعه در اینجا نقش دوگانه‌ای را می‌تواند در تهدیدهای نرم اقتصادی داشته باشد؛ از یک جهت، نفوذ دیدگاههای غیر خودی در فرایند توسعه با هدایت الگوی توسعه در جهت ارزشهای غیر خودی به شکل‌گیری تهدیدهای نرم اقتصادی خواهد انجامید. در این صورت، الگوی توسعه هدف و آماج تهدیدهای نرم اقتصادی بوده است. از جهت

دیگر، پذیرش الگوهای غیر بومی توسعه از جانب دولتها، خود به شکل گیری ارزشهای جدیدی منجر می شود که با تبدیل آنها به هنجار در جامعه، ارزشها و هنجارهای خودی را به چالش خواهد کشید. در این صورت، الگوی توسعه ابزار شکل گیری تهدید نرم اقتصادی شده است.

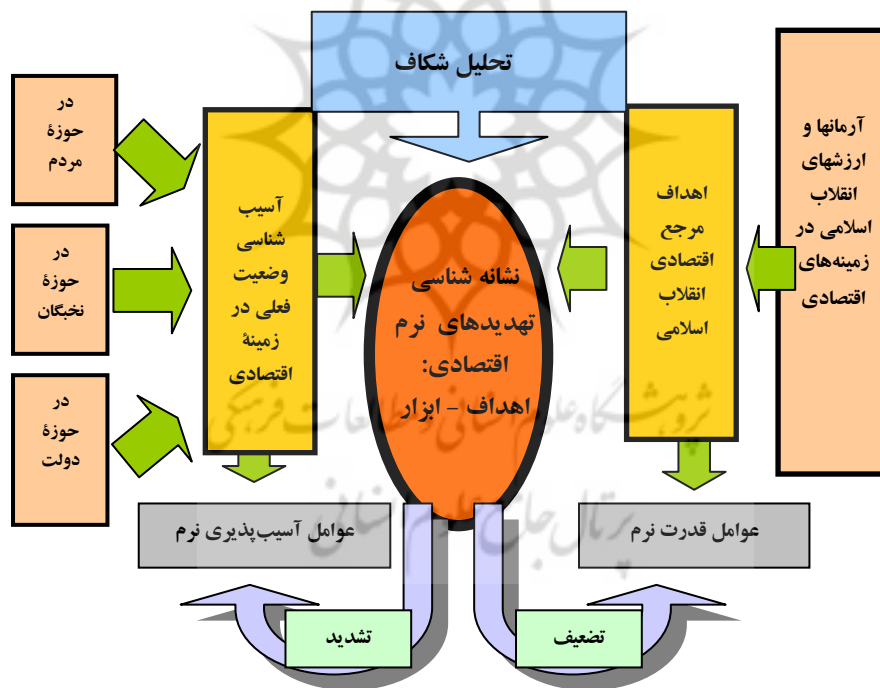
از طرف دیگر، دولت به عنوان مجموعه کار گزاران حکومتی، هم می تواند مرجع امنیت نرم و نیز ابزار ایجاد تهدید نرم باشد. در یک حالت، کار گزاران حکومتی به عنوان یک مجموعه می توانند تحت القائنات بیگانه قرار گرفته، با تغییر رفتار و نیز باورها مواجه شوند و در حالت دیگر، منشأ این تغییر رفتار می تواند درونی بوده و موجب ایجاد یأس و بدبینی صاحبان اصلی حکومت؛ یعنی مردم، به نظام شود.

با عنایت به آنچه گفته شد، در عنصر دولت، مطالعه الگوی توسعه و نیز رفتار کار گزاران مهم خواهد بود.

عنصر دوم در میان بازیگران تهدیدهای نرم اقتصادی «مردم» هستند. آنچه در اینجا موضوعیت دارد، یکی رفتارهای اقتصادی مردم و دیگری، باورها و ارزشهای آنهاست که بر رفتار و جهت گیری آنان اثر گذار است و می تواند موضوع تهدیدهای نرم اقتصادی باشد. بنابر این، دو محور باورها و ارزشها و نیز الگوی مصرف (به عنوان شاخص ترین جنبه رفتار اقتصادی مردم) مورد مطالعه قرار خواهد گرفت.

عنصر سوم در مبحث تهدیدهای نرم اقتصادی که رأس سوم مثلث است، به جامعه برمی گردد. اما از آنجا که مردم نیز خود بخشی از جامعه هستند که در عنصر دوم معرفی شدند، در عنصر جامعه باید به نقش «نخبگان» به عنوان تأثیر گذاران اصلی بر جهت گیری های جامعه پردازیم. نخبگان هر جامعه، جلوداران قافله فرهنگی آن جامعه هستند. نقش نخبگان اعم از نخبگان مذهبی، نخبگان سیاسی و نخبگان فرهنگی در شکل دادن به ذهنیت و رفتار مردم جامعه و در هدایت آنها در مسیرهای درست یا غلط، بسیار اساسی است. بعلاوه، معمولاً نخبگان جامعه در رأس امور آن جامعه هم هستند و از این جهت، در تصمیم گیری های مهم آن جامعه نقش دارند و به نوعی تعیین کننده سرنوشت

مردم نیز هستند. این نخبگان در دانشگاهها تربیت نسل جوان جامعه را به عهده دارند و در مشاغل کلیدی سیاستگذاری و نیز اجرایی راهبردی کشور یا در رأس احزاب و رسانه‌های جمعی حضور دارند. وابستگی این نخبگان به بیگانگان می‌تواند منشأ همه وابستگی‌های کشور بوده، ملت را با تقلید از الگوهای فکری و رفتاری بیگانه برای زمانی طولانی رو به قهقرا ببرد. از طرف دیگر، چنانچه این قشر دارای استقلال فکری و روحیه خودباوری بوده، با اندیشه و عمل نوآورانه به مشکلات و مسائل ملت و کشور خود بیندیشد و از تقلید کردن بپرهیزد، می‌تواند منشأ تحوّل و تعالی ملت و جامعه شود. بی‌جهت نیست که همه ملت‌های پیشرفته در تاریخ خود، انسانهای بزرگ و اندیشمندی را داشته‌اند. لذا در بحث نخبگان توجه به مؤلفه‌های خودباوری (و در مقابل آن وابستگی فکری) و نوآوری (و در مقابل آن تقلیدگرایی) از اهمیت اساسی برخوردار است.

شکل شماره ۱: چارچوب مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

هدف عمده انقلاب عبارت است از ساختن کشوری نمونه که در آن، رفاه مادی همراه با عدالت اجتماعی و توأم با روحیه و آرمان انقلابی، با برخورداری از ارزشهای اخلاقی اسلام تأمین شود. هر یک از این چهار رکن اصلی، ضعیف یا مورد غفلت باشد، بقای انقلاب و عبور آن از مراحل گوناگون ممکن نخواهد شد. عدالت اجتماعی، بدین معنی است که فاصله ژرف میان طبقات و برخورداری های نابحق و محرومیتها از میان برود و مستضعفان و پابرهنگان که همواره مطمئن‌ترین و وفادارترین مدافعان انقلابند، احساس و مشاهده کنند که حرکتی جدی و صادقانه به سمت رفع محرومیت آنها انجام می‌گیرد. فوری‌ترین هدف تشکیل نظام اسلامی، استقرار عدالت اجتماعی و قسط اسلامی است. اگر انقلاب در مسیر برقراری عدالت اجتماعی به پیش نرود، مطمئناً به نتیجه نخواهد رسید و این خطر هست که انقلاب دیگری با ماهیت دیگری جای آن را بگیرد.

در این تحقیق، جهت نشانه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی، از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. در این رابطه، توجه داریم که مفهوم تهدید به واسطه انتزاعی بودنش، همواره با میزانی از ابهام همراه است. پدیده‌ها (تهدیدهای نرم) در حال تکوین هستند و اساساً تهدیدهای نرم دارای هویت نامحسوس و متحولند و چیزی به عنوان تهدید عینی وجود ندارد. شبکه روابط علی در حوزه تهدیدهای نرم نیز پیچیده است و متغیرهای واسط متعددی وجود دارند که جا برای مداخله را فراهم می‌کنند؛ لذا کشف روابط در این مرحله، بسیار مشکل و سخت است.

از این جهات، شناخت و حتی نشانه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی چندان ساده نیست و می‌تواند مسئله را با پیچیدگی مواجه سازد و نتیجه را موضوع مناقشات صاحب‌نظران قرار دهد؛ به طوری که هیچ‌گاه توافق و وفاق جمعی پیرامون موضوعات تهدید نرم اقتصادی حاصل نشود. لذا مشکل مهم تشخیص تهدیدهای نرم اقتصادی ما را بر آن داشت تا از روشی دیگر به این مسئله نگاه کنیم و آن، تهدیدشناسی از نگاه رهبران است. رهبران هر نظام، شایسته‌ترین مرجع برای تعیین آرمانها و اهداف آن نظام و نیز

تشخیص تهدیدهای آن نظام هستند. بر این اساس، با استفاده از روش تحلیل محتوا می‌باید به فرمایشهای امام راحل و مقام معظم رهبری توجه کنیم و هشدارهای این بزرگان را در زمینه‌های اقتصادی مورد بررسی و تحلیل قرار دهیم. بعلاوه، زمینه‌های مختلف تهدیدهای نرم اقتصادی در عناصر مرتبط با هر یک از بازیگران؛ یعنی دولت، مردم و نخبگان، قابل تشخیص بوده و در پایان می‌توانیم به جمع‌بندی کاملی در این زمینه دست یابیم. چارچوب مفهومی معرفی شده در پایان بخش سوم مقاله، راهنمای عمل ما خواهد بود که در پایان امید می‌رود به یک الگوی مفهومی کامل‌تر در مبحث تهدیدهای نرم اقتصادی علیه ج.ا.ایران دست یابیم.

تحلیل یافته‌ها

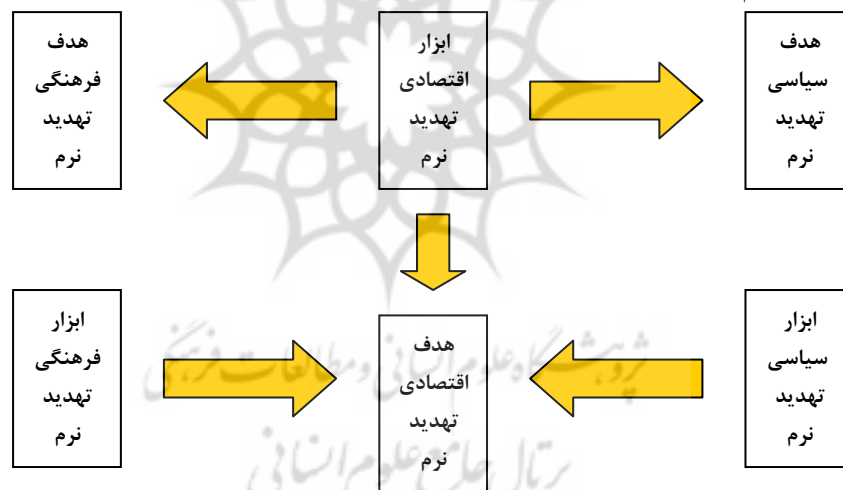
در این بخش، پاسخ سؤالات فرعی چهارگانه تحقیق را می‌آوریم. این پاسخها در مجموع، پاسخ سؤال محوری تحقیق (یعنی ماهیت تهدیدهای نرم اقتصادی علیه ج.ا.ایران) را روشن خواهند ساخت.

۱. تهدید نرم اقتصادی چیست و چگونه شکل می‌گیرد؟

تهدید نرم اقتصادی همانند هر تهدید نرم دیگری، ویژگی‌هایی دارد که مهم‌ترین آنها مرتبط با ابزار و اهداف مورد هجوم است. مشکل بودن درک تهدید نرم اقتصادی در مراحل اولیه، زمان‌بر بودن شکل‌گیری زمینه‌ها و بسترهای آن و اینکه کسانی که به آن تن در می‌دهند اساساً احساس و ادراک تهدید از آن ندارند، از جمله ویژگی‌های آن است. در این تحقیق، تهدید نرم اقتصادی به الگوهای رفتاری اقتصادی یا اقدامات اقتصادی غیر خشونت‌آمیزی گفته می‌شود که از سوی بازیگر یا بازیگرانی مشخص علیه بازیگر یا بازیگران مشخص دیگری از طریق اقناع یا القا به کار گرفته شده، امنیت ملی آنان را با خطر مواجه کند. لذا، در حوزه اقتصادی هر گونه اقدام سیاسی، فرهنگی و اقتصادی از جانب دشمن که عدم توانایی دولت در تأمین نیازها و رفاه اقتصادی مردم را القا کند و

نیز اقداماتی که الگوی توسعه غیر بومی را حاکم ساخته یا فرهنگ حاکم بر اقتصاد را به گونه‌ای مغایر با مبانی ارزشی تغییر دهد یا موجب رسوخ نظریه‌های جدید اقتصادی مبتنی بر لیبرالیسم شود و نیز منجر به تأثیرگذاری منفی بر انواع سرمایه‌های ملی مانند سرمایه اجتماعی، سیاسی یا فرهنگی شود، در زمره تهدیدهای نرم حوزه اقتصاد محسوب می‌شود.

در تهدیدهای نرم اقتصادی، تفکیک و تمایز میان اهداف و ابزار، این نتیجه را به دست می‌دهد که چنانچه تنها اهداف یا ابزار تهدیدهای نرم از جنس اقتصادی باشند، برای شکل‌گیری یک تهدید نرم اقتصادی کفایت خواهد کرد. به عبارت دیگر؛ تهدیدهای نرم اقتصادی به تهدیدهایی گفته می‌شود که هدف یا ابزار آن اقتصادی باشد. بنابراین، انواع تهدیدهای نرم اقتصادی را بر اساس شکل شماره ۲ در پاسخ به سؤال اول تحقیق خواهیم داشت.

شکل شماره ۲: گونه‌شناسی تهدیدهای نرم اقتصادی

۲. زمینه‌های اصلی تهدید نرم اقتصادی کدام است؟

مخاطب‌شناسی در تهدید نرم اقتصادی از جانب بازیگر مهاجم از اهمیت زیادی برخوردار است. در این تحقیق، مردم، نخبگان و دولت، به عنوان مخاطبان اصلی تهدید نرم اقتصادی انتخاب شده‌اند که کاملاً قابلیت تطبیق با بازیگران سه‌گانه در حوزه تهدید

نرم را دارند. آنگاه، با مرور ادبیات تحقیق، ابتدا عناصر مرتبط با هر یک از بازیگران به دست آمده که شامل الگوی توسعه و رفتار کارگزاران (در حوزه دولت)، الگوی مصرف و باورها و ارزشها (در حوزه مردم) و خودباوری و نوآوری (در حوزه نخبگان) است. در ضمن، در ارتباط نخبگان و دولت، مفهوم انسجام ملی؛ در ارتباط دولت و مردم، مفهوم اعتماد ملی و در ارتباط مردم و نخبگان، مفهوم هویت ملی به عنوان زمینه‌های تهدیدهای نرم اقتصادی شناسایی شده‌اند. از آنجا که رهبران هر نظام شایسته‌ترین مرجع برای تعیین آرمانها و اهداف آن نظام و نیز تشخیص تهدیدهای آن نظام هستند، با استفاده از روش تحلیل محتوا به فرمایشهای امام راحل (قدس سره) و مقام معظم رهبری (دام عزه) توجه کرده و هشدارهای این بزرگان را در زمینه‌های اقتصادی مورد بررسی و تحلیل قرار داده و در نهایت، تحلیل محتوای نظرات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (دام عزه)، اولویت و اهمیت زمینه‌های مورد اشاره را به شرح جدول ۱ مشخص کرده‌ایم.

جدول شماره ۱: خلاصه نتایج اولویت عناصر تهدیدهای نرم اقتصادی

اولویت	زمینه‌های تهدید نرم اقتصادی	درصد اهمیت
۱	الگوی توسعه	۳۱
۲	باورها و ارزشها	۲۱
۳	هویت	۱۱
۴	رفتار کارگزاران	۸
۵	خودباوری	۸
۶	اعتماد	۸
۷	الگوی مصرف	۷
۸	نوآوری	۴
۹	انسجام	۲
	جمع	۱۰۰

۳ و ۴. ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی کدام است؟

با توجه به پژوهش انجام شده، موارد ذیل را که مستقیماً از کلام امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری استخراج شده‌اند، می‌توان به عنوان بخشی از مصادیق ابزارها و اهداف

تهدیدهای نرم اقتصادی معرفی کرد. تلاش بر این بوده است که موارد مشابه در کنار هم قرار گیرند.^۱

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه الگوی توسعه

الف) ابزارها

۱. ایجاد تمایل به غرب و شرق در مسئولان و مردم. (۱) وابستگی به غرب و اروپا و آمریکا. (۶) دل‌بسته به اجنبی. (۱۴) ایجاد مراکز انحصاری و چند ملیتی. (۸)
۲. سیاستهای اقتصاد سرمایه‌داری و اشتراکی در جامعه. (۸) و (۲۸) به کارگیری الگوهای رایج دنیا. (۱۶۱) تدوین اقتصاد کشور بر اساس نسخه‌های بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول. (۹۹) آزادی بخش خصوصی به صورتی چون گذشته. (۴۵) سلب آزادی مردم در فعالیت کشاورزی، صنعت و تجارت و حاکمیت دولت بر اقتصاد به جای نظارت. (۴۲) کشاندن امور به سوی مالکیت دولت و کنار گذاشتن ملت. (۴۵)
۳. نظام سلطه؛ یعنی امپراتوری قدرت. (۱۹۵) وارد شدن استکبار به کشور و مسلط شدن آن. (۹۵) وابستگی و تسلط یک قدرت بر یک کشور. (۹۸) عقب‌نگه داشتن ملت‌های ستمدیده زیر سلطه در همه چیز. (۵۴) باوراندن به توده‌های محروم که باید تحت نفوذ ما زندگی کرده و آلا راهی برای ادامه حیات پابرنه‌ها، جز تن دادن به فقر باقی نمانده است. (۸) ترساندن ملت‌ها از پیشرفتهای خود (ابر قدرتها) و قدرتهای شیطانی‌شان. (۵۴)
۴. رخنه مخالفان اسلام و کشورهای اسلامی که همان ابرقدرتان چپ‌اولگر بین‌المللی هستند، با تدریج و ظرافت در کشور ما و کشورهای اسلامی دیگر. (۶۲) سیطره فرهنگی و اقتصادی و سیاسی کامل دشمن... «زرسالاران اقتدارطلب». (۷۴-۷۰)
۵. فرهنگ ظالمانه و منحط اقتصادی شرق و غرب. (۸) ورود کالاهای مصرف‌ساز و خانه برانداز. (۵۹) جهانی‌سازی که در خدمت این مجموعه طبقاتی (زرسالاران اقتدارطلب) است. (۷۲)

۱. شماره‌های داخل پرانتز در مقابل عبارات، به استنادات جملات در منابع اشاره دارند.

۶. امتیاز یافتن صاحبان مال و منال بر فقرا در حکومت اسلام. (۸) / نفوذ ثروتمندان به خاطر تمکن مالی خود در حکومت و حکمرانان. (۸) / خطر بزرگ تر، خطر نفوذ (افراد مخالف عدالت اجتماعی). (۱۸۴) / کنار گذاشتن صاحبان اصلی انقلاب و جایگزین کردن وابستگان فکری. (۱۶)

۷. به فراموشی سپرده شدن ارزش عدالت به عنوان یک ارزش درجه دو (کم کم در مقابل ارزشهای دیگر) در نظام ما. (۸۹) و (۱۸۳) / به عنوان تندروی، عدالت را متهم و محکوم کنند. (۱۴۴) / دنبال تولید ثروت رفتن بدون نگاه به عدالت. (۹۱) / سازندگی بدون عدالت اجتماعی. (۱۶۰) / تقدّم رشد بر عدالت اجتماعی. (۱۷۲) / ضعیف شدن جهت گیری عدالت اجتماعی در کشور. (۱۷۹) / سیاستگذاری ای که عدالت و توزیع عادلانه ثروت را در جامعه ندیده بگیرد. (۱۸۸) / همان چیزی که امروز در کشورهای سرمایه داری مشاهده می کنیم (کسانی از گرسنگی و از سرما و گرما بمیرند). (۹۱) / فاصله زیاد و شکاف میان دو قشر فقیر و غنی. (۱۹۶)

۸. جذب سرمایه های خارجی بدون توجه به همه جهات آن. (۹۹) / وابستگی اقتصادی کشور به نفت. (۱۴۳) / سه دشمن بزرگ فقر، ناامنی و بی سوادگی. (۱۵۵) / غفلت از هر یک از اهداف اصلی: رفاه مادی، عدالت اجتماعی، روحیه و آرمان انقلابی، برخورداری از ارزشهای اخلاقی اسلام. (۱۶۳) / در جهت تحقق آرمانها پیش نرفتن. (۱۷۵) / غفلت از مبانی اقتدار ملی و موجبات پایه های اصلی اقتدار ملی. (۲۰۷)

۹. نشستن نیازهای موهوم و ساخته دست تبلیغاتچی های بیگانه و بدخواه به جای خواسته های حقیقی (اشتغال، مبارزه با فساد مالی، زدودن محرومیت از مناطق محروم، مهار تورّم و مقابله با گرانی، روان شدن چرخه خدمت رسانی، گسترش و اعتلای فرهنگ و اخلاق، رونق یافتن علم و تحقیق، مسئولیت پذیری و پاسخگویی مسئولان). (۱۸۹)

ب) اهداف

۱. وابستگی ایران اسلامی به شرق یا غرب. (۱) / لانه کردن شیاطین کوچک و بزرگ به خصوص آمریکا در ممالک اسلامی. (۷) / وابسته کردن کشورهای اسلامی به اردوگاه استکباری غرب و استثمار منابع مادی آن. (۱۶۷)

۲. فساد و استثمار و حقارت مسلمین. (۷) / تحمیل بردگی جدیدی بر همه ملت‌ها در عمل. (۸) / سلب حق تصمیم‌گیری در مسائل اقتصاد جهان از ملت‌ها. (۸) / پیوند خوردن اکثریت جوامع بشری در زندگی روزمره خود به اربابان زر و زور. (۸) / فقر و درماندگی ملت‌ها علی‌رغم داشتن منابع سرشار. (۸) / در دست گرفتن نبض اقتصاد جهان (توسط استکبار جهانی). (۸) / جلوگیری از شکوفایی و پرورش استعداد‌های خفته و سرکوب شده پابرهنگان. (۸) / غارت مظلومان. (۱۵) / به غارت بردن ذخایر غنی بلاد و دسترنج مظلومان کشورهای اسلامی. (۱۵)

۳. پیاده شدن احکام و مقررات کفر در ممالک اسلامی. (۷) / تحمیل افکار و خواسته‌های ثروتمندان بر حکومت. (۸) / جلوگیری از گرایش و روح اقتصاد اسلام به طرف حمایت از پابرهنگان. (۱۰) / بودن سرمایه‌ها در خدمت طبقات مرفه و بالانشین. (۱۵) / مستمندان و کوخ‌نشینان در فقر و محرومیت. (۱۵) / سلطه تعدادی از خدا بی‌خبر در تمام امور تجاری و مالی مردم. (۴۵)

۴. منتهی کردن همه راه‌های صدور و استخراج و توزیع و عرضه و تقاضا و حتی نرخ‌گذاری و بانکداری و شریان حیات اقتصاد جهان به خود (توسط استکبار). (۸) و (۲۸) / حاکم کردن سیستم ناصحیح اقتصاد بر جهان اسلام (توسط استکبار). (۸) / عقب‌نگهداشتن و غارت کردن کشورهای تحت سلطه. (۶۰) / محروم کردن مردم جهان از رسیدن به کمترین حقوق حقه خود. (۲۸) / به یغما بردن حاصل عرق جبین و زحمات شبانه‌روزی محرومان. (۲۸)

۵. غلتاندن انقلاب به سوی غرب یا شرق. (۱۶) / انحراف حکومت. (۱۷۵) / پشت کردن به آرمان مکتب اسلام. (۶) / گوش و چشم بسته و دربست به خدمت خود گمارندن حکومت‌ها. (۲۱) / عدم پیشرفت و تعالی و ترقی میهن عزیز. (۴۹) / باز کردن راه برای چپاولگران. (۵۳) / سرازیر شدن تمام ذخایر ملت در جیب آنان. (۵۳) / کشورها را مصرفی بار آوردن. (۵۴)

۶. چاپیدن ذخایر شما. (۵۹) / به بند استعمار و ننگ وابستگی کشیدنتان. (۵۹) / کشور را

عقب مانده و به اصطلاح آنان «نیمه وحشی» نگه دارند. (۵۹) / آوردن کشور ثروتمند ایران در مشت دشمن. (۶۸) / با دست افراد خود ملتها، کشورها را به دام استثمار کشاندن. (۶۲) / سیطره بر منابع حیاتی و مالی همه دنیا. (۷۱) / (کامل شدن سیطره دشمن) سر آغاز و دهلیز یک استعمار تعریف نشده. (۷۳)

۷. گرسنه بودن ملتها بر روی ثروت خدادادی، به آلف و الوف دست پیدا کردن کمپانی های بیگانه در داخل سرزمینهای آنها. (۹۳) / دچار مسئولانی شدن که هم و غمشان مال اندوزی و جمع آوری ثروت و سرگرمی به شهوات حیوانی است. (۹۳) / جذب تحصیل کرده ها به سمت پول قدرتهای بزرگ یا در حقیقت ربودن مغزها. (۹۴)

۸. چپاول منافع مادی آنها. (۹۸) / سرنوشت اقتصاد کشور در دست یک تاجر فرنگی بودن. (۹۹) / ملتها پایین بمانند، دستشان به سمت آنها دراز باشد، همیشه ضعیف و ذلیل باشند تا آنها بتوانند هر کاری می خواهند، سر ملتها در آورند. (۱۰۰) / قیمت گذاری (نفت) در دست دیگران. (۱۴۳)

۹. مزاحمت برای حرکت عظیم ملی برای ایستادن ایران در قلعه کشورهای جهان و الگو شدن. (۱۴۸)

۱۰. فراموش کنیم الگوی حکومت ما امیرالمؤمنین است. (۱۶۱) / تبدیل حکومت معرفت به حکومت جهالت. (۱۶۱) / تبدیل حکومت مبتنی بر نادیده گرفتن منافع شخصی به حکومت منفعت طلبها. (۱۶۱) / کم رنگ شدن توجه به نیازهای طبقات محروم در جامعه. (۸۹) / همان چیزی که امروز در کشورهای سرمایه داری مشاهده می کنیم (برخی از گرسنگی و از سرما و گرما بمیرند). (۹۱) / عده ای از تمکن بیشتری برخوردار شوند و عده ای فقیرتر شوند. (۱۶۰) و (۱۷۴) / تفاوت و فاصله طبقاتی. (۱۷۲) / فقر و محرومیت. (۱۷۲) / انجام کارها در کشور، به زیان طبقات ضعیف و عامه مردم و به سود یک عده معدود زرنگها و گردن کلفتها. (۱۷۹)

۱۱. به عنوان ارزش گرایی با هر گونه تحوّل مخالفت کردن؛ به عنوان تغییر و تحوّل و پیشرفت، با اساس ارزشها و با اصل اسلام و با اصل تدبیر مردم و با اصل عدالت اجتماعی مخالف بودن. (۱۸۴)

۱۲. زیر سؤال رفتن کارآمدی نظام اسلامی در نگاه جهانی. (۴۲) / ضعف در کارآمدی نظام و جهت‌گیری کارآمدی. (۱۹۸)
۱۳. سلب حق حیات و ابتکار عمل از عامه مردم. (۸) / عدم مشارکت مردم. (۴۲) / عمق نیافتن باور دینی، ایمان انقلابی و باورهای ملی (خلاصه شدن عدالت اجتماعی در حرف و سخن). (۲۰۱)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه رفتار کارگزاران

الف) ابزارها

۱. پشت کردن به دفاع از محرومان و رو آوردن به حمایت از سرمایه‌دارها. (۱۰) / مقدم شدن مصلحت متمکّنین و مرفّهین گریزان از جبهه و جهاد و تقوا و نظام اسلامی بر مصلحت پابرنه‌ها و گودنشینها و مستضعفین. (۲۹) / غفلت از مبانی اقتدار ملی و موجبات پایه‌های اصلی اقتدار ملی. (۲۰۷)
۲. غفلت روحانیت نسبت به مسئولیت پناهگاه محرومان بودن. (۱۰) / به مسئولیتهای کلیدی تکیه کردن مرفّهین بی‌خبر از خدا. (۲۹) / محرومیتها، نابسامانی‌ها، تبعیضها و بیکاری‌ها. (۱۴۸) / ترویج فرهنگ اشرافی‌گری و تجمل. (۱۲۱) / دنبال تجملات و تشریفات رفتن مسئولان. (۱۲۵) / بی‌انضباطی اقتصادی و مالی. (۱۳۰)
۳. بزرگ‌ترین خطر برای نظام، به کارگیری الگوهای رایج دنیا. (۱۶۱) / کهنه جلوه دادن شعارهای انقلاب (عدالت، شعار جهاد، شعار دین، شعار استقلال، شعار خودکفایی). (۱۹۹)

ب) اهداف

۱. مسئولان گرایش و توجه بی‌شائبه محرومان به انقلاب و حمایت بی‌دریغ آنان از اسلام را فراموش کنند. (۱۰) / گرایش مسئولان به اشرافی‌گری. (۶۷) / در دوران بازسازی، آدمهایی که اهل دنیا هستند، دستشان باز است برای اینکه بتوانند خدای نکرده به سمت اشرافی‌گری و زراندوزی و جمع مال و منال و سوءاستفاده بروند. (۱۱۵) / گسیخته شدن

پیوند (نماینده مجلس) با مردم. (۱۲۱) / جوان بسیجی مؤمن با اخلاص را - که هیچ چیز نمی‌خواهد جز میدانی برای مجاهدت در راه خدا - در انزوا انداختن و آن آدم پرروی افزون‌خواه پر توقع بی‌صفای بی‌معنویت را مسلط کردن. (۱۲۹)

۲. خدشه‌دار شدن چهره کفرزدایی و فقرستیزی روشن انقلاب. (۲۹) / فروختن یک‌شبه انقلاب و بر باد دادن حاصل همه زحمات ملت ایران. (۲۹)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه الگوی مصرف

الف) ابزارها

۱. امتیاز یافتن صاحبان مال و منال بر فقرا در حکومت اسلام. (۸) / نفوذ ثروتمندان به خاطر تمکن مالی خود در حکومت و حکمرانان و اداره‌کنندگان کشور اسلامی. (۸)
۲. فرهنگهای پوسیده شرق و غرب. (۲۰) / فرهنگ مصرفی. (۲۵) / فرنگی‌مآبی از سر تا پا و در تمام نشست و برخاستها و در معاشرتها و تمام شئون زندگی موجب افتخار و سربلندی و تمدن و پیشرفت، و در مقابل، آداب و رسوم خودی، کهنه‌پرستی و عقب افتادگی بودن. (۵۵)
۳. وارد کردن کالاها از هر قماش. (۵۶) / ورود کالاهای مصرف‌ساز و خانه‌برانداز. (۵۹) / روحیه مصرف‌گرایی و تجمل در جامعه. (۱۱۹) / شایع کردن رسم تجمل‌گرایی و اسراف و ولخرجی. (۱۲۵)

ب) اهداف

۱. تحمیل افکار و خواسته‌های ثروتمندان بر حکومت. (۸) / ارزشهای انسانی را تحت‌الشعاع ارزش طلا و پول قرار دادن. (۱۱۴) / تبدیل شدن روش اسراف‌آمیز و تجمل‌آمیز به یک فرهنگ. (۱۱۴)
۲. وابسته مصرفی و خدمتگزار قدرتها کردن ملت. (۲۰) / به مسابقه کشاندن خانواده‌ها و مصرفی بار آوردن هر چه بیشتر. (۵۶) / هجوم کالاهای تزئینی مبتذل و اسباب‌بازی‌ها و

اجناس مصرفی. (۲۴) / سرگرم کردن بانوان و مردان به خصوص طبقه جوان، به اقسام اجناس وارداتی. (۵۶)

۳. به سمت اشرافی‌گری و زراندوزی و جمع مال و منال و سوءاستفاده رفتن. (۱۱۵) / در دوران بازسازی، خطر دنیاطلبی. (۱۱۵) / روحیه‌ی مصرف‌گرایی و تجمل (که نمی‌گذارد دست کسانی که توانایی کمک دارند، به یاری فقرا دراز شود). (۱۱۹)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه باورها و ارزشها

الف) ابزارها

۱. وابسته و دلبسته به اجنبی. (۱۵) / باوراندن به توده‌های محروم که باید تحت نفوذ قدرتها زندگی کنند و آلا راهی برای ادامه حیات پابرنه‌ها، جز تن دادن به فقر باقی نمی‌ماند. (۸) / خطر بزرگ‌تر، خطر نفوذ کسانی که با ارزشها مخالف هستند. (۱۸۴)

۲. فخرفروشی و مباهات ثروتمندان بر فقرا و مستمندان و زحمتکشان. (۸) / کنار گذاشتن صاحبان اصلی انقلاب و جایگزین کردن وابستگان فکری. (۱۶) / به مسئولیتهای کلیدی تکیه کردن مرفهین بی‌خبر از خدا. (۲۹) / مقدم شدن مصلحت‌متمکین و مرفهین گریزان از جبهه و جهاد و تقوا و نظام اسلامی بر مصلحت پابرنه‌ها. (۲۹) / فاصله زیاد و شکاف میان دو قشر فقیر و غنی. (۱۹۶) / ترویج فرهنگ اشرافی‌گری و تجمل. (۱۲۱) / عدم ساده‌زیستی و زهد‌گرا نبودن علما و روحانیت متعهد اسلام. (۱۲) / عدم توجه دست‌اندرکاران در خدمت به محرومان و شریک نبودن در غم و شادی و مشکلات آنان. (۱۱)

۳. فرهنگهای پوسیده شرق و غرب. (۲۰) / تسخیر پایگاههای فرهنگی در کشور. (۱۱۳) / فرنگی‌مآبی. (۵۵) / تبلیغات دامنه‌دار... اینکه احکام اسلام که ۱۴۰۰ سال قبل وضع شده است نمی‌تواند در عصر حاضر کشورها را اداره کند. (۵۰) / شایعه‌های وسیع... بر اینکه جمهوری اسلامی هم کاری برای مردم انجام نداد. (۵۲) / بزرگنمایی نسبت به مسائل اقتصادی کشور. (۱۴۱)

۴. در هر مرض و کسالتی ولو جزئی و قابل علاج در داخل به خارج رفتن. (۵۵) / رفتن به انگلستان و فرانسه و آمریکا و مسکو موجب افتخار بودن و رفتن به حج و سایر اماکن متبرکه را کهنه‌پرستی و عقب‌ماندگی دانستن. (۵۵) / وارد کردن کالاها از هر قماش. (۵۶) در دانشگاه نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ و ادب و ارزشهای خودی منحرف کنند و به سوی شرق یا غرب بکشانند و دولتمردان را از بین اینان انتخاب و بر سرنویسند کشورها حکومت دهند تا به دست آنها هر چه می‌خواهند انجام دهند. (۶۰) / تحقیر شخصیت جوانها توسط دشمن و گرفتن هویت جوان ایرانی از او. (۶۸) / تزریق و القای احساس عقب‌ماندگی و ناتوانی. (۷۶) / گرفتن جرئت اقدام از مدیران. (۱۰۱)

۵. مسئله جهانی سازی که امروز در تجارت، پول، فرهنگ و شبکه‌های فرهنگی - مثل اینترنت و مانند آن - مطرح است، همه دانسته و نادانسته در خدمت این مجموعه طبقاتی (زرسالاران اقتدارطلب) است. (۷۲) / توطئه فسادانگیزی. (۱۰۸) / یک «تهاجم فرهنگی»، بلکه باید گفت یک «شیخون فرهنگی»، یک «غارت فرهنگی» و یک «قتل عام فرهنگی». (۱۱۰) / تزریق لابلالی‌گری و اباحی‌گری و کشاندن به هرزگی و بی‌اعتنایی به اخلاق منضبط دینی و اسلامی. (۶۶) / باورهای اسلامی و انقلابی را که اصلی‌ترین عامل ایستادگی ملت ایران در برابر نظام سلطه استکباری است، از ذهنها و دلها بزدايند. (۱۱۱)

ب) اهداف

۱. وابستگی فکری و سیاسی به بیگانگان. (۵) / غلتاندن انقلاب به سوی غرب یا شرق. (۱۶) / پشت کردن به آرمان مکتب اسلام. (۶) / حاکم کردن سیستم ناصحیح اقتصاد بر جهان اسلام. (۸) / جلوگیری از رشد انسانی و ابتکار صنعتی کشورهای مظلوم. (۲۱) / ملتها دستشان به سمت آنها دراز باشد، ملتها همیشه ضعیف و ذلیل باشند. (۱۰۰) / اهداف را از بین ببرد و افقها را تیره کند. (۶۸) / کشور را به غارت‌زدگی و غرب‌زدگی بکشانند. (۶۰) / کمک به عقب‌ماندگی علمی. (۶۶)

۲. عدم گرایش مردم به اخلاق کریمه و ارزشهای متعالی. (۸) / رواج تملق‌گویی‌ها. (۸) /

آلوده شدن آمال بلند و الهی مردم به مسائل مادی. (۱۱) / از میدان به در رفتن مردم با کمبودها. (۱۱)

۳. خدشه‌دار شدن چهره کفرزدایی و فقرستیزی روشن انقلاب. (۲۹) / جلوگیری از گرایش ملت‌های جهان به اسلام. (۱۰) / فروختن یک‌شبه انقلاب و برباد دادن حاصل همه زحمات ملت ایران. (۲۹) / خدشه‌دار کردن چهره روحانیت و لطمه وارد شدن به اعتبار آنان. (۱۲) / مأیوس کردن ملت‌ها و به خصوص ملت فداکار ایران از اسلام. (۵۰) / اینکه جمهوری اسلامی هم کاری برای مردم انجام نداد. (۵۲)

۴. کشاندن جوانان به فساد. (۲۰) و (۱۰۸) / گسترش روز افزون فحشا و فساد و اعتیاد. (۲۰) / کنار رفتن انسانیت و اخلاق. (۲۰) / کشیدن نسل جوان فعال به فساد و بی‌تفاوتی در پیشامدهای خائنانه. (۴۹) / ملت ما را به ملتی که اعتقادی به مبارزه ندارد، امیدی به پیروزی ندارد، زهدی نسبت به جلوه‌های شهوانی و مادی ندارد، تبدیل کند. (۱۱۱)

۵. چسباندن لکه ننگ دفاع از مرفهین بی‌خبر از خدا بر دامن مسئولان. (۲۹) / این دید و ذهنیت را در مردم به وجود آوردن که این (اشرافی‌گری) چیز خوبی است و ارزش است. (۶۷) / گرایش مردم به اشرافی‌گری. (۶۷)

۶. آنها می‌خواهند فرهنگ ملت را از گرایش به ایمان، ارزش‌ها و گرایش به اصول اسلامی و استقلال هویت ملی برگردانند. (۱۰۱) / آنها می‌خواهند افق مقابل چشم نسل جوان ما را تیره و مبهم و وهم‌آلود جلوه بدهند. (۱۰۱) / ضعیف و کم‌رنگ کردن آرمان‌ها و معنویات و اهداف انقلاب. (۱۴۹)

۷. وقتی معنویت در جامعه وجود ندارد، رفاه اقتصادی هم فایده‌ای نمی‌بخشد؛ تبعیض را برطرف نمی‌کند، عدالت اجتماعی به وجود نمی‌آورد، گرسنگی را ریشه‌کن نمی‌کند و فساد را از بین نمی‌برد. (۱۷۳) / از این خطرناک‌تر، این طرف قضیه است؛ به عنوان تغییر و تحول و پیشرفت، کسانی بیایند که با اساس ارزش‌ها و با اصل اسلام و با اصل تدین مردم و با اصل عدالت اجتماعی مخالفند؛ دچار همان سرمایه‌سالاری غربی‌اند؛ دنبال کیسه دوختن‌اند. (۱۸۴)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه خودباوری

الف) ابزارها

۱. دانشگاه‌های مبتلا به غرب و شرق‌زدگان ضداسلامی و ضد ملی. (۱۷) / بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول برای ما نسخه بنویسند و ما هم طبق همان نسخه، اقتصاد خودمان را تدوین کنیم. (۹۹) / فرهنگ‌های پوسیده شرق و غرب. (۲۰) / جلوگیری از شکوفایی و پرورش استعداد‌های خفته و سرکوب‌شده پابرهنگان. (۸)
۲. از پیشرفتهای خود و قدرتهای شیطنانی‌شان ترساندن. (۵۴) / تزریق و القای احساس عقب‌ماندگی و ناتوانی. (۷۶) / جرئت اقدام را از اینها بگیرند. (۱۰۱)
۳. فرنگی‌مآبی. (۵۵) / در هر مرض و کسالتی ولو جزئی و قابل علاج در داخل، باید به خارج رفت. (۵۵) / رفتن به انگلستان و فرانسه و آمریکا و مسکو افتخاری پر ارزش و رفتن به حج و سایر اماکن متبرکه، کهنه‌پرستی و عقب‌ماندگی است. (۵۵)

ب) اهداف

۱. در خدمت غرب و احیاناً شرق قرار دادن دانشگاه‌ها. (۲۰) / وابستگی هر چه بیشتر و اتکای روزافزون به غرب و شرق. (۲۱) / یک ملت ضعیف، یک ملت توسری‌خور، یک ملت وابسته و دنباله‌رو. (۲۰۷) / تحمیل بردگی جدیدی بر همه ملتها در عمل. (۸) / حاکم کردن سیستم ناصحیح اقتصاد بر جهان اسلام. (۸) / مدیران ارشد سیاسی کشور را از اقدام شجاعانه در مسائل گوناگون منصرف کنند. (۱۰۱)
۲. جلوگیری از رشد انسانی و ابتکار صنعتی کشورهای مظلوم. (۲۱) / جرئت دست زدن به هیچ ابتکاری نداشتن. (۵۴) / در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکا نکردن و تقلید کورکورانه از شرق و غرب. (۵۴) / نشناختن کشور و ملت و سرمایه‌های داخلی. (۹۹) / اتکا به نفس جوانان را از بین بردن. (۱۰۱)
۳. پنداشتن اینکه عدالت در اردوگاه چپ و سوسیالیستی است و رفاه و پیشرفت مادی در اردوگاه راست. (۲۰۲) / به یغما بردن حاصل عرق جبین و زحمات شبانه‌روزی محرومان. (۲۱)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه نوآوری

الف) ابزارها

۱. از پیشرفتهای خود و قدرتهای شیطانی شان ترساندن (۵۴) / فرهنگ و ادب و صنعت و ابتکار (خودی) را به باد انتقاد و مسخره گرفتن. (۵۴)
۲. حالت خواب رفتگی و تن دادن به آنچه در جریان عمومی سیاسی و اقتصادی دنیا دارد می‌گذرد و تسلیم شدن به آن، خطر بزرگ جامعه ماست. (۶۸) / ملتها وابسته باشند. (۱۰۰)

ب) اهداف

۱. سلب حق حیات و ابتکار عمل را از عامه مردم. (۸) / جلوگیری از شکوفایی و پرورش استعدادهای خفته و سرکوب شده پابرهنگان. (۸) / ندادن مجال تفکر برای استقلال و ابتکار. (۲۱)
۲. همه چیز خود را تسلیم آنان کردن و سرنوشت خود و کشورهای خود را به دست آنان سپردن و چشم و گوش بسته مطیع فرمان بودن. (۵۴) / در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکا نکردن و تقلید کورکورانه از شرق و غرب. (۵۴) / سرکوب فکر و قدرت بومی. (۵۴)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه هویت ملی

الف) ابزارها

۱. غرب زدگی و شرق زدگی و خودباختگی. (۷) / وابسته و دلبسته به اجنبی. (۱۵) / سیاستهای اقتصاد سرمایه داری و اشتراکی. (۸) / فرهنگ ظالمانه و منحط اقتصادی شرق و غرب. (۸) / فرهنگ مصرفی. (۲۵)
۲. غفلت و بی خبری علما و روحانیون کشورها و بلاد اسلامی از اینکه دنیا امروز تشنه حقایق و احکام نورانی اسلام است. (۷) / عدم ساده‌زیستی و زهدگرا نبودن علما و روحانیت متعهد اسلام. (۱۲) / عدم توجه دست‌اندرکاران در خدمت به محرومان و شریک

نبودن در غم و شادی و مشکلات آنان. (۱۱) / کنار گذاشتن صاحبان اصلی انقلاب و جایگزین کردن وابستگان فکری. (۱۶)

ب) اهداف

۱. وابستگی فکری و سیاسی به بیگانگان. (۵) / غلتاندن انقلاب به غرب یا شرق. (۱۶) / وابسته مصرفی و خدمتگزار قدرتها کردن ملت. (۲۰) / مصرفی بار آوردن ملتها. (۲۴) / هجوم کالاهای تزئینی مبتذل و اسباب‌بازی‌ها و اجناس مصرفی. (۲۴)
۲. پیاده شدن احکام و مقررات کفر در ممالک اسلامی. (۷) / سلب حق تصمیم‌گیری در مسائل اقتصاد جهان از ملتها. (۸) / فساد و استثمار و حقارت مسلمین. (۷) / کمک به عقب‌ماندگی علمی. (۶۶) / هویت ملی آن ملت را انکار می‌کند (۹۵) / آنها می‌خواهند فرهنگ ملت را از گرایش به ایمان، ارزشها و گرایش به اصول اسلامی و استقلال هویت ملی برگردانند. (۱۰۱) / واهمه از مطرح کردن شعار اسلام و اعتماد به قرآن کریم. (۷) / خدشه‌دار کردن چهره روحانیت و لطمه وارد شدن به اعتبار آنان. (۱۲)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه انسجام ملی

الف) ابزارها

۱. متهم کردن مسئولان به عدول از مواضع گذشته و شرق‌گرایی یا غرب‌گرایی. (۲) / ایجاد اختلاف به واسطه عمال و رسانه‌های گروهی و تبلیغات تفرقه‌افکن. (۲۱) / در مقابل چشم مردم، فضای یأس‌آلودی نسبت به اصلاحاتی که باید انجام بگیرد، ایجاد کردن. (۹۲)
۲. دانشگاه‌های مبتلا به غرب و شرق‌زدگان ضداسلامی و ضد ملی. (۱۷) / فرهنگهای پوسیده شرق و غرب. (۲۰)

ب) اهداف

۱. ایجاد شکاف و اختلاف میان طرفداران انقلاب اسلامی. (۲) / وحدت ملی را از بین بردن؛ اتکا به نفس جوانان را از بین بردن. (۱۰۱)

۲. در خدمت غرب و احیاناً شرق قرار دادن دانشگاه‌های ما. (۲۰) / در اسارت کشیدن همه دولتها و ملت‌های اسلامی. (۲۱)

ابزارها و اهداف تهدید نرم اقتصادی در زمینه اعتماد ملی

الف) ابزارها

۱. متهم کردن مسئولان به عدول از مواضع گذشته و شرق‌گرایی یا غرب‌گرایی. (۲)
۲. فخرفروشی و مباحثات ثروتمندان بر فقرا. (۸) / نفوذ ثروتمندان به خاطر تمکن مالی خود در حکومت و حکمرانان. (۹۷) / مقدم شدن مصلحت‌تمکین و مرفهین‌گریزان از جبهه و جهاد و تقوا و نظام اسلامی بر مصلحت‌پارهنه‌ها و گودنشینها و مستضعفین. (۲۹) / به مسئولیتهای کلیدی تکیه کردن مرفهین بی‌خبر از خدا. (۲۹) / پشت کردن به دفاع از محرومان و رو آوردن به حمایت از سرمایه‌دارها. (۱۰) / غفلت روحانیت نسبت به مسئولیت پناهگاه محرومان بودن. (۱۰) / کنار گذاشتن صاحبان اصلی انقلاب و جایگزین کردن وابستگان فکری. (۱۶) / وابسته و دل‌بسته به اجنبی. (۱۵)
۳. سلب آزادی مردم در فعالیت کشاورزی، صنعت و تجارت و حاکمیت دولت بر اقتصاد به جای نظارت. (۴۲)

ب) اهداف

۱. نبود تعاون و دخالت نیافتن مردم در امور. (۸) / (عدم مشارکت مردم) بیماری مهلکی که باید از آن احتراز شود. (۴۲) / تحمیل افکار و خواسته‌های ثروتمندان بر حکومت. (۸) / روحیه مردم را تضعیف کنند. (۱۴۱) / از میدان به در رفتن مردم با کمبودها. (۱۱)
۲. گسترش فقر و تهیدستی در جامعه. (۹) / مستمندان و کوخ‌نشینان در فقر و محرومیت. (۱۵) / مسئولان‌گرایی و توجه بی‌شائبه محرومان به انقلاب و حمایت بی‌دریغ آنان از اسلام را فراموش کنند. (۱۰) / ناتوان ساختن دولت و دست‌اندرکاران کشور از محرومیت‌زدایی. (۱۰) / سلب اعتماد مردم به دست‌اندرکاران نظام. (۲) و (۱۲۷) / هم‌دل‌های مردم را نسبت به مسئولان، بی‌اعتماد می‌کند. (۱۴۲)

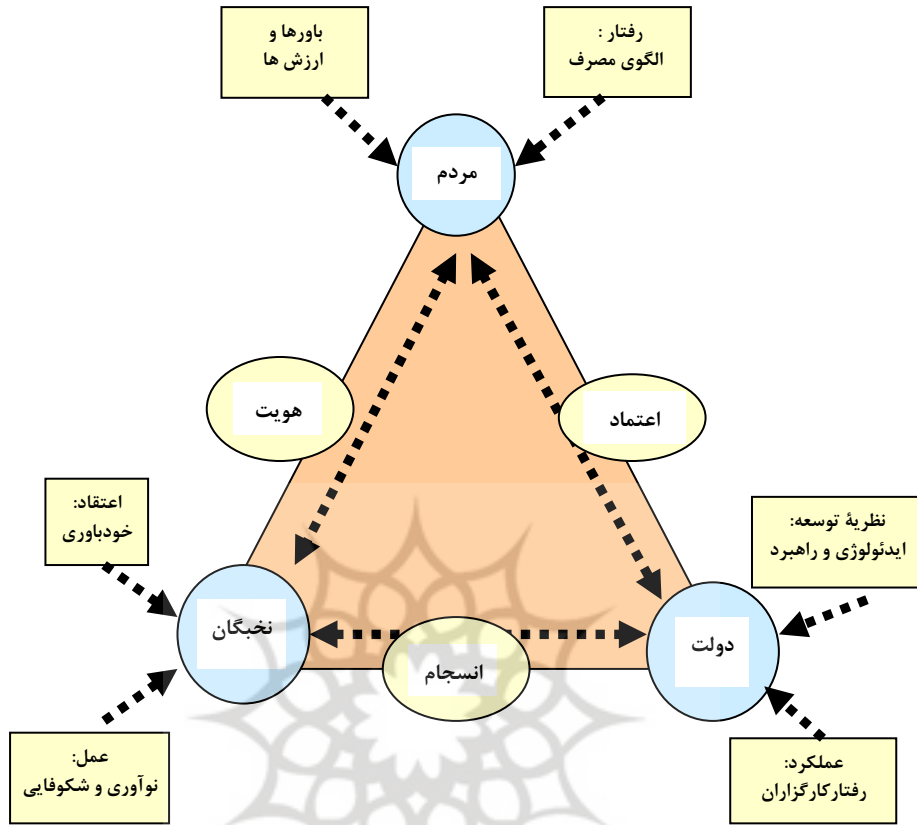
۳. به دست گرفتن مراکز حساس. (۱۶) / فروختن یک‌شبه انقلاب و بر باد دادن حاصل همه زحمات ملت ایران. (۲۹) / خدشه‌دار شدن چهره کفرزدایی و فقرستیزی روشن انقلاب. (۲۹)

نتیجه‌گیری: مدل مفهومی تهدیدهای نرم اقتصادی

بر اساس آنچه در ادبیات تحقیق گفته شد، بازیگران اصلی در حوزه تهدیدهای نرم شامل مردم، دولت و نخبگان جامعه هستند. شناخت تهدید نرم به دلایلی که اشاره شد، از مقوله‌های دشوار و بعضاً اختلاف‌برانگیز است که به راحتی نمی‌توان در مورد آن به قطعیت لازم دست یافت. به دلیل این ویژگی، ترجیح داده شد که با مطالعه نظرات و هشدارهای امام راحل (ره) و رجوع مستقیم به فرمایشهای ایشان و نیز مقام معظم رهبری، مصادیق تهدیدهای نرم اقتصادی را مشخص کنیم. تحلیل محتوایی این مصادیق نشان داد که آنها را می‌توان بر محور بازیگران اصلی؛ یعنی مردم، دولت و نخبگان، در قالب عناصر نه‌گانه، شامل الگوی توسعه و رفتار کارگزاران (در حوزه دولت)، الگوی مصرف و باورها و ارزشها (در حوزه مردم)، خودباوری و نوآوری (در حوزه نخبگان)، هویت ملی (در ارتباط میان مردم و نخبگان)، انسجام ملی (در ارتباط میان دولت و نخبگان) و اعتماد ملی (در ارتباط میان دولت و مردم) در قالب مدل مفهومی ذیل نشان داد. (شکل شماره ۳)

پیشنهاد تحقیق

تحقیق حاضر شاید اولین تحقیق در نوع خود باشد که به طور خاص، موضوع تهدیدهای نرم اقتصادی را مورد توجه پژوهشی قرار داده است. مفاهیم و مدل مفهومی به دست آمده در این تحقیق به دلیل اینکه مستند به نظریات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (دام‌عزه) است، از شایستگی لازم برای توجه برخوردار است. لذا در ادامه این تحقیق ضروری است هر یک از مفاهیم مدل، مورد بررسی تهدیدشناسی و نیز زمینه‌شناسی ایجاد قدرت نرم قرار گیرند.

شکل شماره ۳: مدل مفهومی تهديددهای نرم اقتصادی عليه ج.ا.ایران

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

۱. آذر، ادوارد ای و چونگک این مون (۱۳۷۹)؛ امنیت ملی در جهان سوم، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲. آر.بی آستر، آنتونی (۱۳۷۹)؛ «خشونت: مشکل در مقام تعریف»، ترجمه اصغر افتخاری، خشونت و جامعه، تهران، سفیر.
۳. امید، مهدی (۱۳۸۷)؛ «فرا روایت استعمار، بسط هویت بی بنیاد و تخریب هویت‌های ریشه‌دار»، مجموعه مقالات همایش استعمار فرانسه، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۴. حسینی، حسن (۱۳۸۳)؛ طرح خاورمیانه بزرگ‌تر: القاعده و قاعده در راهبرد امنیت ملی آمریکا، تهران، ابرار معاصر تهران.
۵. درویشی سه‌تالی، فرهاد (۱۳۷۴)؛ «تهدیدهای امنیت ملی یک چارچوب نظری»، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره مسلسل ۱۰ و ۱۱، سال سوم، ش ۲ و ۳ (بهار و زمستان).
۶. دیوب، اس.سی (۱۳۸۶)؛ نوسازی و توسعه در جستجوی قالبهای فکری بدیل، ترجمه احمد موثقی، تهران، قومس، چ دوم.
۷. رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸)؛ توسعه و تضاد، تهران، شرکت سهامی انتشار، چ هفتم.
۸. فروغی‌نیا، حسین (بی تا)؛ «جهانی شدن، بحران مشروعیت و تأثیر آن بر مدیریت امنیت ملی در کشورهای در حال توسعه»، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، ش ۹.
۹. کالبرایت، جان کنت (۱۳۷۱)؛ آفاتومی قدرت، ترجمه مجبویه مهاجر، تهران، سروش.
۱۰. مصلی‌نژاد، غلامعباس (۱۳۸۴)؛ آسیب‌شناسی توسعه اقتصادی در ایران، تهران، قومس.
۱۱. واعظی، حسن (۱۳۸۷)؛ استعمار فرانسه، جهانی‌سازی و انقلاب اسلامی، تهران، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چ دوم.
۱۲. هتته، بژورن (۱۳۸۸)؛ تئوری توسعه و سه جهان، ترجمه احمد موثقی، تهران، قومس، چ دوم.

شماره استنادات

- ۱ و ۲: امام خمینی، سیاستهای کلی نظام اسلامی در دوران بازسازی کشور، ۱۱ مهر ۱۳۶۷ / ۲۱ صفر ۱۴۰۹.
- ۵: امام خمینی، منشور روحانیت، ۳ اسفند ۱۳۶۷ / ۱۵ رجب ۱۴۰۹.
- ۶ تا ۱۲: امام خمینی، برائت از مشرکان، ۶ مرداد ۱۳۶۶ / ۱ ذی‌الحجه ۱۴۰۷.
- ۱۴: امام خمینی، سخنرانی، ۸ آبان ۱۳۶۳ / ۵ صفر ۱۴۰۵.
- ۱۵ تا ۱۷: امام خمینی، پیام به مناسبت ۲۲ بهمن، ۲۲ بهمن ۱۳۶۳ / ۲۰ جمادی‌الاول ۱۴۰۵.
- ۲۰ تا ۲۴: امام خمینی، پیام اخلاقی، سیاسی و عبادی به حجاج، ۲۵ مرداد ۱۳۶۴ / ۲۸ ذی‌القعدة ۱۴۰۵.
- ۲۵: امام خمینی، سیاستهای کلی نظام اسلامی در دوران بازسازی کشور، ۱۱ مهر ۱۳۶۷ / ۲۱ صفر ۱۴۰۹.
- ۲۸ و ۲۹: امام خمینی، پیام برائت از مشرکان، ۶ مرداد ۱۳۶۶ / ۱ ذی‌الحجه ۱۴۰۷.
- ۴۲: امام خمینی، سخنرانی، ۴ شهریور ۱۳۶۳ / ۲۸ ذی‌القعدة ۱۴۰۴.
- ۴۵: امام خمینی، پیام، ۲۲ بهمن ۱۳۶۳ / ۲۰ جمادی‌الاول ۱۴۰۵.
- ۴۹ تا ۶۵: امام خمینی، وصیتنامه سیاسی - عبادی.
- ۶۶: مقام معظم رهبری، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۲/۰۸/۰۳.
- ۶۷: مقام معظم رهبری، پاسخهای رهبر به پرسشهای دانشجویان در دانشگاه صنعتی شریف، ۱۳۷۸/۰۹/۰۱.
- ۶۸: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصلاي رشت، ۱۳۸۰/۰۲/۰۲.
- ۷۰ تا ۷۶: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۰۹/۱۱.
- ۸۹ تا ۹۱: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۴/۰۶/۰۸.
- ۹۲ تا ۹۴: مقام معظم رهبری، سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم قم، سالروز میلاد حضرت مهدی (عج)، ۱۳۷۰/۱۱/۳۰.
- ۹۵: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار دانشجویان و دانش‌آموزان به مناسبت سالروز تسخیر لانه جاسوسی آمریکا، ۱۳۷۸/۰۸/۱۲.
- ۹۷: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار گروه کثیری از جوانان استان اردبیل، ۱۳۷۹/۰۵/۰۵.
- ۹۸: مقام معظم رهبری، بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم، ۱۳۷۹/۰۷/۱۴.
- ۹۹: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار گروه کثیری از اصناف، ۱۳۸۰/۰۴/۱۰.
- ۱۰۰: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار جوانان اهواز، ۱۳۸۲/۰۵/۰۸.
- ۱۰۱: مقام معظم رهبری، بیانات در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۰۲/۲۸.
- ۱۰۸: مقام معظم رهبری، سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم خرم‌آباد، ۱۳۷۰/۰۵/۳۰.
- ۱۱۰: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار فرماندهان گردانها، گروهانها و دسته‌های عاشورای نیروهای مقاومت بسیج سراسر کشور، سالروز شهادت امام سجاد(ع)، ۱۳۷۱/۰۴/۲۲.
- ۱۱۱: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار کارگران و فرهنگیان کشور، «روز کارگر» و «روز معلم»، ۱۳۷۲/۰۲/۱۵.

- ۱۱۳: مقام معظم رهبری، پیام به کنگره جامعه اسلامی دانشجویان در مشهد ۱۳۸۰/۰۶/۱۰.
- ۱۱۴: مقام معظم رهبری، سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم (بیست و نهم ماه مبارک رمضان)، ۱۳۷۰/۰۱/۲۶.
- ۱۱۵: مقام معظم رهبری، بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدس رضوی، ۱۳۷۶/۰۱/۰۱.
- ۱۱۹: مقام معظم رهبری، بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵.
- ۱۲۱: مقام معظم رهبری، پیام به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۶.
- ۱۲۵: مقام معظم رهبری، سخنرانی در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، به همراه حجه‌الاسلام والمسلمین حاج سید احمد خمینی، ۱۳۶۹/۰۹/۱۴.
- ۱۲۷: مقام معظم رهبری، سخنرانی در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۰/۰۵/۲۳.
- ۱۲۹: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار فرماندهان گردانها، گروهانها و دسته‌های عاشورای نیروهای مقاومت بسیج سراسر کشور، سالروز شهادت امام سجاد(ع)، ۱۳۷۱/۰۴/۲۲.
- ۱۳۰: مقام معظم رهبری، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال جدید، ۱۳۷۴/۰۱/۰۱.
- ۱۴۱ تا ۱۴۳: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار با زائران حضرت رضا(ع) در صحن حضرت امام خمینی، ۱۳۷۸/۰۱/۰۱.
- ۱۴۴: مقام معظم رهبری، بیانات در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری دکتر محمود احمدی‌نژاد، ۱۳۸۴/۰۵/۱۲.
- ۱۴۸: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار گروه کثیری از پاسداران، جانبازان، دانشجویان و دانش‌آموزان، ۱۳۷۹/۰۸/۱۱.
- ۱۴۹: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار با حجه‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس‌جمهور و هیئت وزیران، به همراه حجه‌الاسلام والمسلمین حاج سید احمد خمینی به مناسبت آغاز فعالیت کابینه، ۱۳۶۸/۰۶/۰۸.
- ۱۵۵: مقام معظم رهبری، سخنرانی در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی، در آستانه یازدهمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۶۸/۱۱/۰۹.
- ۱۶۰: مقام معظم رهبری، پیام به مناسبت حلول سال ۱۳۷۲ هجری شمسی، ۱۳۷۲/۰۱/۰۱.
- ۱۶۱: مقام معظم رهبری، بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا (ع) در روز عید سعید غدیر خم، ۱۳۸۰/۱۲/۱۲.
- ۱۶۳: مقام معظم رهبری، پیام به ملت شریف ایران در پایان چهلمین روز ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۶۸/۰۴/۲۳.
- ۱۶۷: مقام معظم رهبری، پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۷۱/۰۳/۱۳.

- ۱۷۲: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار با رئیس جمهور و هیئت وزیران به مناسبت بزرگداشت هفته دولت، ۱۳۷۴/۰۶/۰۸.
- ۱۷۳: مقام معظم رهبری، بیانات در اولین روز ورود به ساری، ۱۳۷۴/۰۷/۲۲.
- ۱۷۴: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار رئیس جمهور و هیئت وزیران، به مناسبت هفته دولت، ۱۳۷۵/۰۶/۰۸.
- ۱۷۵: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران به مناسبت عید سعید میثاق، ۱۳۷۵/۰۹/۱۹.
- ۱۷۹: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار با جمعی از فرماندهان و پرسنل نیروی انتظامی، ۱۳۷۶/۰۴/۲۵.
- ۱۸۳: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار کارگران و معلمان به مناسبت روز جهانی کارگر و روز معلم، ۱۳۷۹/۰۲/۱۴.
- ۱۸۴: مقام معظم رهبری، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹/۰۲/۲۳.
- ۱۸۸: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۲/۰۵/۱۵.
- ۱۸۹: مقام معظم رهبری، پیام به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۶.
- ۱۹۵ و ۱۹۶: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۸۳/۰۸/۰۶.
- ۱۹۹: مقام معظم رهبری، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۳/۰۸/۱۵.
- ۲۰۱: مقام معظم رهبری، بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمان، ۱۳۸۴/۰۲/۱۱.
- ۲۰۲: مقام معظم رهبری، بیانات در اجتماع بزرگ مردم رفسنجان، ۱۳۸۴/۰۲/۱۸.
- ۲۰۷: مقام معظم رهبری، بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۴/۰۸/۰۸.